

ELS CRÍTICS

literatura
JOSEP GRAS

Una pregunta que Jeanette Winterson (Manchester, 1959) explora en aquestes memòries ferotgement honestes i lúcides, a través de les quals reconstrueix una identitat malmesa per anys de silenci i absència d'amor. L'escriptora presenta un relat autobiogràfic gens convencional, que li serveix per reflexionar sobre el sentit de la vida i la felicitat.

La joia i la ferida

Per què ser feliç quan podries ser normal

JEANETTE WINTERSON

Traducció de Dolores Udina
Edicions del Periscopi
Barcelona, 2021
264 pàgines

Hi ha uns versos de T. S. Eliot (1888-1965) —poeta admirat per Jeanette Winterson i de qui va aprendre que la literatura, malgrat el dolor o la presència d'un sentiment de pèrdua permanent, és un lloc de trobada, amb un enorme poder restaurador— que van ser especialment reveladors per a l'escriptora: “Aquest és un moment, / però sàpigues que n’hi haurà un altre / que et traspasarà amb una sobtada joia dolorosa”.

Els llibres, gràcies a Samuel T. Coleridge, Virginia Woolf, Katherine Mansfield, Gertrude Stein... —a banda de l'autor de *Quatre quartets* (1945), títol significatiu per a la novel·lista, poeta i dramaturga de Manchester—, la van “salvar”. Com explica ella mateixa en diversos fragments d'aquestes memòries, l'escriptora anglesa va descobrir en l'enorme capacitat dels llibres i de les històries que albergaven el més proper a una llar, aquella que no va trobar a casa dels Winterson durant la infantesa i bona part de l'adolescència.

La Jeanette va ser donada en adopció a la setena setmana del seu naixement. Va créixer en un estat d'orfenesa afectiva, malgrat l'empara física d'una casa i d'uns pares presents, fins que als disset anys la necessitat de marxar es va fer insupor-

table. La senyora Winterson —tal com l'anomena sempre l'escriptora, i no pas com la mare—, fanàtica religiosa fins a l'extrem d'anunciar cada dia la imminent arribada de l'Apocalipsi bíblic amb tota la devastació que això comportaria per als éssers humans, va considerar que la filla que segons ella havia anat a parar al “bressol erroni” havia quedat definitivament condemnada el dia que li va confessar que estimava una companya d'estudis i que era feliç: “Per què ser feliç quan podries ser normal?”, li va contestar la seva progenitora.

Aquest exercici memorialístic —publicat originàriament el 2011—, ens permet conèixer l'autora de les celebrades *La passió* (1987; 2019, en català) i *Frankenstein* (2019) —totes dues editades per Periscopi—, sense els filtres habituals de la ficció més convencional; tot i que, com explica la mateixa Winterson al llarg de *Per què ser feliç...*, està convençuda que, fins i tot en una obra autobiogràfica, el més aconsellable és “llegir-te a tu mateixa com a ficció més que com a realitat”. Altrament, afegeix l'escriptora en un altre passatge, es faria difícil controlar el rumb que podria acabar prenent el llibre.

Certament, *Per què ser feliç...* es llegeix com una novel·la. Hi contribueix el fet

que no està escrita com una història amb una progressió lineal: “La vida són capes, fluids, fragments deslligats”, argumenta la peculiar biògrafa. Amb abundants digressions que no s’allunyen, però, del camí principal, plenes de mordacitat i amb un humor corrosiu, la prosa de Winterson construeix un retrat del que ha estat fins ara la seva vida amb una honestat implacable. Ferotgement crítica, cínica fins i tot en molts moments, no estalvia dosis de cruesa —sense caure mai en la morbositat ni en el retret constant— quan explica la seva infelicitat llargament suportada.

Un dels eixos vertebradors del relat és, en aquest sentit, la cerca de la identitat pròpia, dels seus orígens, que esperona l’escriptora a no conformar-se amb l’estabilitat del moment actual i l’empeny a indagar en el seu passat primigeni. Hi ha massa interrogants que la turmenten, per als quals necessita alguna mena de resposta. Hi ha, com diu l’autora d’*Oranges Are Not the Only Fruit* (la seva primera novel·la, de 1985; no traduïda aquí), un buit, una fonda ferida impossible d’ignorar, encara que s’acabi tancant: “Tota la vida he treballat des de la ferida /.../. Però que la ferida es guareixi no la fa desaparèixer; sempre hi haurà la cicatriu”.

Els darrers capítols de *Per què ser feliç...* aprofundeixen en aquest retorn a les arrels, a l’inici de tot plegat i es produeix un viatge físic que és, alhora, interior, d’acarament amb ella mateixa, amb el seu jo dolgut. Vist des de l’edat adulta, sembla vertiginós: nascuda el 1959, “donada” ben aviat a un nou entorn familiar, s’assabenta als cinquanta anys que la mare biològica encara és viva. Però els finals feliços, assegura Winterson, no existeixen; no pas rotundament. La coneixença de l’Ann genera les inevitables preguntes sobre una altra família paral·lela i posa de manifest la dificultat de fer encaixar un passat que va existir, però en el qual ella no va tenir cap opció d’influir, dins d’un present ja rehabilitat.

Finalment, les paraules de T. S. Eliot recuperen el seu significat i s’arrapen a aquestes memòries, impregnades d’una lucidesa gens autocomplaent. Unes pàgines autobiogràfiques que traspuen aquella joia dolorosa però enormement fèrtil que proclama el poeta. Jeanette Winterson l’ha volgut transmetre. Per què cal llegir-la? La resposta és òbvia, oi?

Jeanette Winterson

EUROPA PRESS

Leo Löwenthal
Escrits contra el feixisme
Selecció, traducció i introducció de Gustau Muñoz

ESCRITS CONTRA EL FEIXISME
de LEO LÖWENTHAL
Selecció, traducció i introducció de Gustau Muñoz

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en **www.tresiquatre.cat**